

Handläggare
Ulf Mohlander
Telefon: 08-508 28 830**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2013-06-18 p. 18

Svealandskusten 2013

Årsrapport från Svealands Kustvattenvårdsförbund

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan av Svealands
Kustvattenvårdsförbunds årsrapport
”Svealandskusten 2013”

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefMaria Svanholm
Enhetschef

Sammanfattning

Svealands Kustvattenvårdsförbund bedriver miljöövervakning och samordnar recipientkontroll längs Svealandskusten. Förbundet har presenterat de mätningar som genomfördes 2012 i sin senaste årsrapport, ”Svealandskusten 2013”. Resultaten från 2012 är i linje med tidigare år, d v s nästan alla vattenförekomster längs Svealands kust har en status som är sämre än god. I årets rapport görs en särskild redovisning om vilka mänskliga verksamheter som bidrar till näringsbelastning i Svealandskustens vattendrag. Kvantitativt är Mälarutflödet genom Norrström den dominerande belastningen med jordbruket som största källa för fosfor samt avloppsreningsverk och jordbruk för kväve. Dessutom redovisar en artikel VAS-rådets utredning om den framtida avloppsreningen i Stockholms län med budskapet att det behövs omfattande åtgärder för att nå god vattenstatus i kustvattnet.

Bakgrund

Verksamhetsområdet för Svealands Kustvattenvårdsförbund (SKVVF) omfattar kustvatten i Uppsala, Stockholms och Södermanlands län och sträcker sig till länsgränsen mot Gävleborgs län i norr samt till länsgränsen mot Östergötlands län i söder. Förbundet, som bildades 2000, är en ideell förening och verksamheten finansieras i huvudsak genom medlemsavgifter. Medlemmarna består av 22 kustkommuner i Uppsala, Stockholm och Södermanlands län, två länsstyrelser, två landsting, 13 privata och kommunala bolag samt 8 intresse- och ideella föreningar. Kommunerna betalar årligen en rörlig avgift till förbundet som baseras på invånarantal i staden (1 kr/invånare) samt en fast medlemsavgift på 1000 kr. Förbundet har en budgetomslutning för år 2013 på 3,5 mkr varav 3,2 mkr består av medlemsavgifter. Styrelsen nomineras av KSLs valberedning och består av både politiker och tjänstemän. Stockholm stad har ingen egen styrelseledamot men är representerad i styrelsen av en tjänsteman från Stockholm Vatten, Lars Lindblom. Bolaget är medlem i förbundet i sin egenskap av företag. Förbundets kansli är lokaliserat till KSL.

Svealands Kustvattenvårdsförbund ska verka för en god vattenvård utmed Svealandskusten genom att bygga upp en kunskapsbas dels om kustvattnets kvalitet och dels om orsaker till påverkan. Förbundet tillhandahåller underlag till aktörer som arbetar med åtgärder som kan påverka kustvattnets kvalitet. Provtagningar, analyser och utveckling av förbundets miljöövervakningssystem sköts av institutionen för Ekologi, Miljö och Botanik (EMB), f.d. Systemekologiska institutionen, vid Stockholms Universitet på uppdrag av förbundet. Information om förbundet samt rapporter och data om Svealands kustvatten finns på förbundets nya hemsida, www.skvvf.se. Under året kommer hemsidan att utökas med www.svealandskusten.se som är ett samarbetsprojekt med Östersjöcentrum vid Stockholms universitet som står för uppbyggnad och även för framtida drift. Projektet sker i nära samverkan mellan regionens viktigaste aktörer med ansvar eller intresse för kustvattnets kvalitet. Webbplatsen ska ge en lättillgänglig, tillförlitlig och detaljerad beskrivning av miljötillståndet längs Svealandskusten, med kommenterade figurer över tillstånd och trender. Den ska vända sig både till en intresserad allmänhet och till aktörer inom miljöområdet, och presentera både Svealandskusten som helhet och enskilda havsområden. Stockholms stad genom miljöförvaltningen

deltar som en pilotkommun i utformningen av Svealandskusten.se.

Förbundets verksamhet redovisas årligen i en årsrapport. I årsrapporten finns också artiklar som redovisar undersökningar som inte är utförda i förbundets regi men som är intressanta för förståelsen av miljöförhållandet i kustvattnet. I årets rapport är följande artiklar baserade på undersökningar eller projekt med annan utförare än förbundet: ”Syrepumpning i Lännerstasundet”, ”Levande kust”, ”Siktdjupet har försämrats”, ”Kustfiskens problem”, ”Fiskebestånden”, ”Metaller i abborre” och ”Påverkar skarvar och säl kustfiskebestånden?”.

För att bedöma vattenkvaliteten i områdets olika delar i förhållande till föreskrivna miljökvalitetsnormer driver förbundet en omfattande provtagningsverksamhet. Sedan 2001 genomförs årliga mätningar i det fria vattnet, där förbundet följer tillståndet i så gott som alla regionens vattenområden. Provtagning görs vid 179 stationer varav 86 finansieras via förbundet. De övriga finansieras via länsstyrelsens regionala miljöövervakning och de verksamhetsutövare som valt att samordna sin recipientkontroll med förbundet.

De aktörer som bedriver recipientkontroll (egenkontroll) inom Svealandskusten erbjuds av förbundet att inordna sina program i förbundets provtagningsverksamhet. Detta görs genom dialog med olika verksamhetsutövare om vad som är möjligt och nödvändigt för att deras data ska kunna samutvärderas med förbundets. Målet är att tillsammans få bättre kunskap som bas för åtgärder. För verksamhetsutövarna betyder det också ofta bättre kvalitetskontroll och minskade kostnader för sin egenkontroll. I nuläget har följande verksamheter inordnat sin recipientkontroll i förbundets mätprogram: Nyköping Vatten AB, SSAB i Oxelösund, Oxelösunds hamn, Oxelö Energi, Haninge och Nynäshamns kommuners recipientkontroll samt delar av Nacka stads miljöövervakning. På sikt kan också Stockholm Vattens recipientkontroll komma att inordnas i förbundets verksamhet.

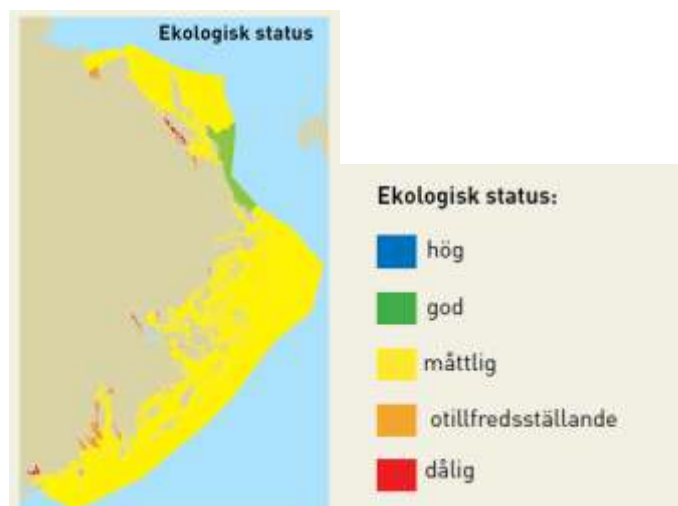
Förbundet har sedan starten arbetat systematiskt med att samla in utsläppsdata från avloppsreningsverk och industrier samt mätdata från vattendragsmynningar och föra in dessa i en emissionsdatabas. Detta är ett viktigt underlag för att kunna

visa på olika källors betydelse för statusen och som underlag för kommande åtgärdsprogram. I årets rapport görs en särskild redovisning om vilka mänskliga verksamheter som bidrar till näringsbelastning i Svealandskustens vattendrag.

Hur såg det ut i kustvattnet 2012? – ett urval från årsrapporten

Ekologisk status

Någon trend kan inte ses i de mätningar som förbundet genomfört sedan 2001. De senaste resultaten från 2012 är i linje med tidigare år, d v s nästan alla vattenförekomster längs Svealands kust har en status som är sämre än god. I de yttre delarna av kustvattnet är påverkan från öppet hav stor. Två vattenförekomster har Vattenmyndigheten klassat med god ekologisk status, Östhammars och Vaddö kustvatten, men de ligger båda på gränsen till måttlig. De områden som har otillfredsställande status, ligger i allmänhet nära fastlandet, har begränsad vattenomsättning och är ofta belastade av utsläpp från tillrinnande åar eller från punktkällor. Tre kustavsnitt, Nyköpings fjärdar, Edsviken och Östhammarsfjärden har dålig status, den sämsta klassen i skalan.

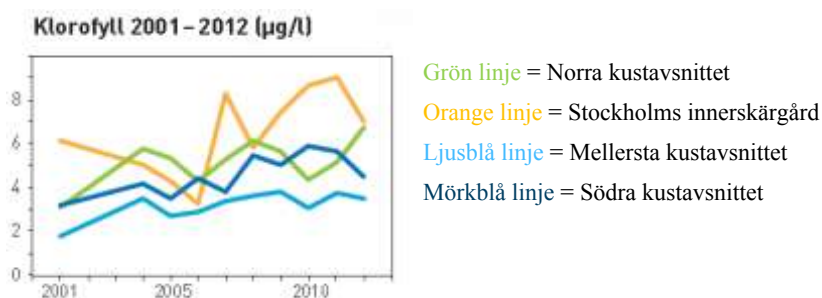
Figur 1. Den av vattenmyndigheten fastställda statusen för vattenförekomster i Svealands kustvatten (www.viss.lst.se). Klassningen bygger på data från åren 2004-2009. Den ekologiska statusen avgörs vanligen genom klassningen av klorofyll, men i vissa områden har också bottenfauna betydelse.

Trender

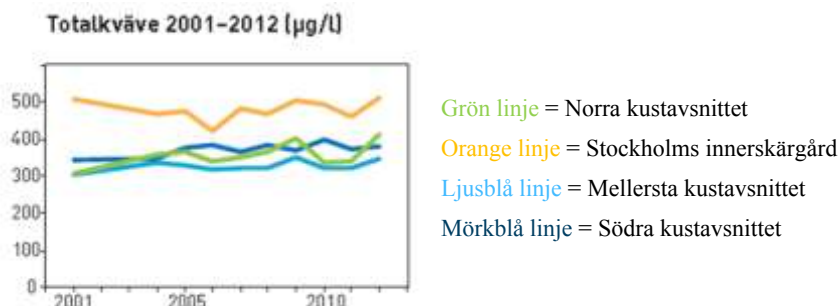
Figur 2. Kartan visar den områdesindelning som använts för att visa förändringar över tid. Färgerna på kartan motsvarar färgerna på linjerna i diagrammen nedan.

Klorofyllhalten är en av de viktigaste kvalitetsfaktorerna i klassningen av den ekologiska statusen. Data från 2012 visade förhållandevis höga klorofyllhalter i norr. I söder finns en tendens till ökande nivåer. Även om variationerna är stora kan en ökande trend i Stockholms innerskärgård skönjas.

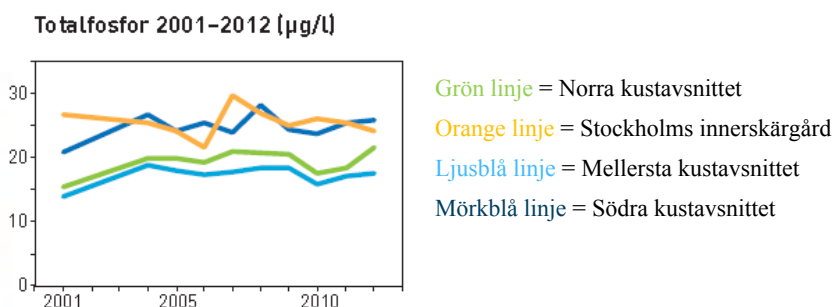

Figur 3. Halter av klorofyll i Svealands kustvatten åren 2001-2012

Kväve- och fosforhalterna är stödparametrar för den ekologiska statusen. Inga tydliga trender kan urskiljas för varken kväve eller fosfor i något delområde.

Figur 4. Halter av totalkväve i Svealands kustvatten åren 2001-2012

Figur 5. Halter av totalfosfor i Svealands kustvatten åren 2001-2012

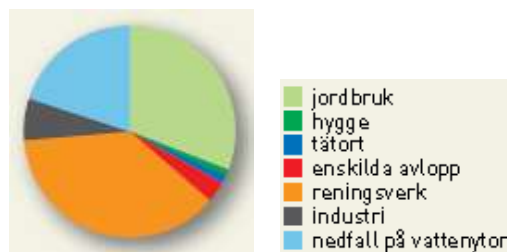
Syresituationen i kustvattnet

Förbundets provtagning kompletterades 2010 med djupprofiler för syrgashalt, vilket medger en betydligt bättre uppskattning av syresituationen än tidigare. Denna information tillsammans med djupdata gör att det årligen går kan uppskatta hur stor del av bottenytan i olika havsbassänger som är drabbad av syrebrist. Syresituationen är jämfört med de tidigare mätningarna från 2010 och 2011 fortsatt bra eller bättre. Kanholmsfjärden i den yttre skärgården som haft den största arealen syrebrist under tidigare år, var sommaren 2012 helt syresatt

Mänskligt bidrag till kustvattnet via vattendragen

Förbundets miljöanalysfunktion har gjort en sammanställning av de mänskliga bidragen av fosfor och kväve via de största vattendragen längs Svealandskusten. Jordbruksmark och avloppsreningsverk är de dominerande källorna till den antropogena bidragen. Kvantitativt är Mälarutflödet genom Norrström den dominerande belastningen med jordbruket som största källa för fosfor samt avloppsreningsverk och jordbruk för kväve. I Norrström utgör andelen av kväve och fosfor från

mänskliga aktiviteter c:a 2/3 och den naturliga delen c:a 1/3 av utflödet till Saltsjön.

Figur 6. Antropogen källandel för kväve i Norrström, 2 690 ton, vilket utgör 70 % av det totala årliga utflödet av kväve till Saltsjön via Norrström.

Figur 7. Antropogen källandel för fosfor i Norrström, 64 ton, vilket utgör 61 % av det totala årliga utflödet av fosfor till Saltsjön via Norrström.

Nollutsläpp från avloppsreningsverken räcker inte för att nå god status

I en nyligen presenterad utredning gjord på initiativ av VAS-rådet (Vatten- och Avloppssamverkan i Stockholms län) och där förbundets miljöanalysfunktion deltagit, konstateras att inte ens med nollutsläpp från avloppsreningsverken i Stockholms län kommer god vattenstatus att uppnås i alla områden i kustvattnet. ([Rapport nr 12 - Robust avloppsvattenrening i Stockholms Län - en utblick mot år 2030 med fokus på recipienten .pdf](#))

Med nollutsläpp i Stockholms innerskärgård beräknas statusen bli god för kväve och måttlig för fosfor i merparten av området. Utredningens slutsats är att en förbättrad vattenkvalitet och status endast kan uppnås om utsläppen från innerskärgårdens avloppsreningsverk förläggs utanför kustområdet. Men detta räcker alltså inte utan ytterligare åtgärder måste till för att uppnå god vattenstatus i innerskärgårdens alla vattenförekomster.

Förvaltningens synpunkter

Kustvattenvårdsförbundets verksamhet är av stor betydelse för att miljöarbetet i kustvattnet ska bedrivas så att god vattenstatus kan uppnås i Svealands kustvatten. Kunskapen som finns i förbundet har varit ett viktigt underlag i vattenmyndighetens arbete med att klassa statusen i kustområdet. Den kommer också att ha stor betydelse för arbetet med att ta fram det nya åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt som ska beslutas i slutet av 2015.

VAS-rådets utredning om den framtida avloppsreningen i Stockholms läns kustområden visar att det inte räcker med nollutsläpp från avloppsreningsverken för att nå god vattenstatus i alla vattenförekomster. Att flytta utsläppspunkterna för avloppsreningsverken utanför kustområdet räcker alltså inte, ett fortsatt arbete med att identifiera vilka flöden som påverkar tillståndet och hur dessa ska åtgärdas är därför viktigt och behöver göras i samarbete med uppströms liggande vattenvårdsförbund, särskilt Mälarens vattenvårdsförbund. Frågan är dock om tiden fram till 2021, då god vattenstatus ska uppnås, räcker för att hinna planera och genomföra flyttning av utsläppspunkterna samt att identifiera och genomföra de ytterligare åtgärder som måste vidtas. Detta är något som Vattenmyndigheten behöver hantera när den beslutar om miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram i den vattencykeln som tar sin början år 2015.

Slut

Bilaga 1. Svealandskusten 2013 – Årsrapport från Svealands
Kustvattenvårdsförbund